

RAPORT MERYTORYCZNY AMNESTY INTERNATIONAL POLSKA 2022

RAPORT MERYTORYCZNY 2022

AMNESTY
INTERNATIONAL

W roku 2022 Stowarzyszenie Amnesty International kontynuowało swoje dotychczasowe działania w zakresie zapewnienia ochrony praw człowieka na świecie oraz mobilizowania do podejmowania działań na rzecz praw człowieka i budowania świadomości społeczeństwa w tym zakresie. Sprawozdanie prezentuje informacje na temat wybranych działań realizowanych przez Stowarzyszenie.

Spis treści:

- I. [Inwazja Rosji na Ukrainę](#)
- II. [Prawa człowieka w Polsce](#)
 1. [Równe traktowanie](#)
 - [Prawa seksualne i reprodukcyjne](#)
 - [Wolność od dyskryminacji](#)
 2. [Prawa osób w kryzysie uchodźstwa](#)
 - [Osoby na granicy polsko-białoruskiej](#)
 - [Uchodźcy i uchodźczynie z Ukrainy](#)
 3. [Bezprawna inwigilacja i prawo do prywatności](#)
 4. [Powszechny Przegląd Okresowy w ONZ](#)
- III. [Kampanie dotyczące kryzysów praw człowieka na świecie](#)
- IV. [Globalny projekt „Prawo do protestu”](#)
- V. [Amnesty ALERT](#)
- VI. [Maraton Pisania Listów](#)
- VII. [Aktywizm i edukacja na rzecz praw człowieka](#)
 1. [Twój głos ma MOC – młodzi ludzie bronią praw człowieka](#)
 2. ["Stand by me" – razem przeciw przemocy ze względu na płeć](#)
 3. [Promowanie przestrzeni obywatelskiej poprzez pracę z młodzieżą i edukację w zakresie praw człowieka](#)
 4. [Sieć edukacji praw człowieka](#)
 5. [Akademia Praw Człowieka Amnesty i inne treści e-learningowe](#)
 6. [Aktywizm – Grupy Lokalne i Zespoły tematyczne](#)
- VIII. [Włączanie i różnorodność](#)
- IX. [Prawa człowieka w filmie](#)
- X. [Nagroda Pióro Nadziei za pracę medialną na rzecz praw człowieka](#)
- XI. [Członkostwo Amnesty w Polsce](#)

INWAZJA ROSJI NA UKRAINĘ

Od początku inwazji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. nasze pełne zaangażowanie i wysiłki skupiały się na monitorowaniu i dokumentowaniu eskalacji naruszeń prawa humanitarnego i praw człowieka, w tym ataki na życie ludności cywilnej. Wielokrotnie wzywaliśmy do pociągnięcia do odpowiedzialności członków rosyjskich sił zbrojnych i urzędników odpowiedzialnych za agresję na Ukrainę oraz za naruszenia prawa międzynarodowego.

Regularnie informowaliśmy o pracy naszych badaczy i badaczek, którzy na miejscu w Ukrainie prowadzili śledztwa, zbierając dowody na rosyjskie zbrodnie wojenne i inne naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego popełniane przez wojsko rosyjskie.

Wśród opisywanych przez nas zbrodni wojennych znajdują się ataki bez rozróżniania celu, intencjonalne atakowanie ludności cywilnej, stosowanie zakazanych typów broni, niszczenie mienia, tortury oraz pozasądowe egzekucje.

Do końca 2022 roku udokumentowaliśmy między innymi:

- **Rosyjskie masowe ataki lotnicze w Borodziance**
W opublikowanym raporcie przedstawiliśmy skutki nieproporcjonalnych i masowych ataków lotniczych wojska rosyjskiego w Borodziance, w wyniku których zginęło co najmniej 40 cywilów i zostały zniszczone budynki mieszkalne, pozbawiając tysiące ludzi dachu nad głową.
- **Egzekucje w miejscowościach: Bucza | Andrijówka | Zdwiżiwka | Worze**
W raporcie dotyczącym działań w obwodzie kijowskim, udokumentowane zostały zbrodnie popełnione przez siły rosyjskie, obejmujące zarówno bezprawne ataki, jak i umyślne zabójstwa ludności cywilnej w regionie kijowskim.
- **Atak na teatr w Mariupolu**
Obszerne śledztwo Zespołu Reagowania Kryzysowego Amnesty International wykazało, że rosyjskie siły zbrojne dokonały ataku na teatr w Mariupolu, zrzucając dwie 500-kilogramowe bomby. Ładunki uderzyły blisko siebie i zostały zdetonowane jednocześnie.
- **Ostrzał Charkowa**
Opublikowaliśmy kolejny raport “Każdy może umrzeć w każdej chwili: ataki bez rozróżniania celu sił rosyjskich w Charkowie w Ukrainie”, który dokumentuje, w jaki sposób siły rosyjskie spowodowały śmierć i zniszczenia na szeroką skalę, bezustannie bombardując dzielnice mieszkalne Charkowa od początku inwazji. Przedstawiliśmy w nim dowody, że w czasie ostrzału miasta, siły rosyjskie wielokrotnie używały amunicji kasetowej typu 9N210/9N235 oraz min narzutowych, które ze względu na brak możliwości rozróżniania celu są objęte zakazem zawartym w traktatach międzynarodowych.
- **Naloty na ludność cywilną z użyciem broni zakazanej w Serhijiwce**
Przedstawiliśmy wyniki szczegółowego śledztwa badaczy i badaczek Amnesty International, przeprowadzonego na miejscu w nadmorskiej miejscowości Serhijiwka, w której zginęło co najmniej 21 cywilów, a kilkadziesiąt osób zostało ciężko rannych w wyniku rosyjskich nalotów na blok mieszkalny i hotel. Dochodzenie wykazało, że ataków dokonano przy wykorzystaniu pocisków

do niszczenia okrętów wojennych, a rosyjska armia poważnie naruszyła międzynarodowe prawo humanitarne.

Atak na teatr w Mariupolu. ©Amnesty International

➤ **Czernihów – atak bombowy na ludność cywilną**

Dzięki kolejnemu dochodzeniu zespołu reagowania kryzysowego Amnesty International, informowaliśmy, że armia rosyjska dokonała ataku lotniczego w Czernihowie, w którym użyto co najmniej ośmiu niekierowanych bomb burzących. Ukraińskie władze potwierdziły, że w ataku zginęło 47 osób (38 mężczyzn i 9 kobiet).

➤ **Ochtyrka – przedszkole ostrzelane amunicją kasetową**

Kilka dni po rozpoczęciu wojny, informowaliśmy opinię publiczną o brutalnym ataku, w którym wojsko rosyjskie zrzuciło amunicję kasetową na żłobek i przedszkole Soneczko w mieście, gdzie miejscowa ludność szukała bezpiecznego schronienia przed walkami. Uderzenie naruszyło zakaz ataków nieprecyzyjnych i zniszczyło budynki, które zgodnie z prawem ma specjalną ochronę.

➤ **Izium – sytuacja ludności cywilnej podczas oblężenia**

W kolejnych publikacjach informowaliśmy o bardzo trudnej sytuacji mieszkańców w oblężonym Iziumie, w którym w wyniku ciągłych nalotów i bombardowań przez wojska rosyjskie, ludność cywilna stanęła na skraju katastrofy humanitarnej. Nasze badania dowodziły, że mieszkańcy doświadczali terroru, uwięzieni w piwnicach bez podstawowych środków do życia, narażeni na ciągły ostrzał rakietowy.

4 marca 2022 roku – zbombardowany budynek w Czernihowie. ©DIMITAR DILKOFF/AFP via Getty Images.

➤ **Dramatyczna sytuacja osób starszych**

Opracowaliśmy kolejny raport, w którym przedstawiliśmy sytuację osób starszych, które doświadczają nieproporcjonalnie gorszych konsekwencji inwazji Rosji na Ukrainę.

➤ **Rosyjskie bezprawne przesiedlenia ukraińskiej ludności**

W kolejnym raporcie mówiliśmy o bezprawnych przesiedleniach ludności ukraińskiej. Dowodziliśmy, że władze rosyjskie przymusowo przesiedlały i deportowały ludność cywilną z okupowanych obszarów, która była poddawana torturom, a dzieci były oddzielane od rodziców. Działania takie stanowią zbrodnię wojenną i mogą stanowić zbrodnię przeciwko ludzkości.

Zdjęcie z raportu „Kiedyś miałem dom”: Doświadczenie starszych osób w obszarze wojny, przesiedleń i dostępu do zakwaterowania w Ukrainie”. ©Amnesty International

Od momentu wybuchu wojny opublikowaliśmy dziesiątki materiałów, wysyłaliśmy informacje prasowe, prowadziliśmy rozmowy z ogólnopolskimi mediami na temat zbrodniczych taktyk wojskowych stosowanych przez Rosję. Tuż po wybuchu wojny uruchomiliśmy petycję do ambasadora Rosji wzywającą do zaprzestania ataków na ludność cywilną, która zebrała ponad 64 tysiące podpisów.

W naszych materiałach pisaliśmy również o różnych aspektach wojny i konsekwencjach działań Rosji, m.in.:

- [Zaapelowaliśmy do polskich władz o pilną zmianę przepisów, aby pomóc ludności cywilnej z Ukrainy i ułatwić im legalny wjazd na terytorium Polski;](#)
- Wezwaliśmy państwa członkowskie ONZ do obrony Karty Narodów Zjednoczonych, która zakazuje użycia siły przeciwko integralności terytorialnej lub politycznej niezależności jakiegokolwiek państwa. Podkreślaliśmy, że inwazja Rosji jest pogwałceniem Karty NZ i aktem agresji w świetle prawa międzynarodowego. Wezwaliśmy również do pociągnięcia do odpowiedzialności osobistej, indywidualnej i zbiorowej wszystkich, którzy mają udział w inwazji;
- Wzywaliśmy do zapewnienia korytarzy humanitarnych do bezpiecznej ewakuacji ludności cywilnej, i podkreślaliśmy, że ostrzeliwanie przez wojsko rosyjskie ludności cywilnej w korytarzach humanitarnych to naruszanie prawa międzynarodowego przez Rosję i może stanowić zbrodnię wojenną;
- Przedstawiliśmy wyniki śledztwa (z zebranymi dowodami rzeczowymi) o używaniu przez Rosjan broni nieprecyzyjnej, broni kasetowej, które są zakazane prawem międzynarodowym w gęsto zaludnionych obszarach cywilnych;

- Informowaliśmy o wszystkich zagrożeniach dla ludności cywilnej w wyniku działań wojennych prowadzonych na terenie Ukrainy;
- Przedstawialiśmy kolejne dowody zebrane w terenie przez naszych badaczy i badaczki, pokazujące dokonywanie przez rosyjskie wojsko egzekucji ludności cywilnej, co stanowi zbrodnię wojenną;
- Informowaliśmy o nielegalności procesów ukraińskich jeńców wojennych prowadzonych przez Rosjan w Mariupolu;
- Informowaliśmy również o systemowych represjach i restrykcjach w Rosji, jakich dokonywały władze na rosyjskiej ludności, sprzeciwiającej się wojnie, aby tłumić protesty publiczne i wszelkie relacje mediów i niezależnych obserwatorów w kontekście inwazji Rosji w Ukrainie.

PRAWA CZŁOWIEKA W POLSCE

Działalność na rzecz praw człowieka w Polsce kontynuowaliśmy w 2022 roku, prowadząc kampanie w wielu obszarach. Kampanie te kierowaliśmy do wielu podmiotów – decydentów i decydek w Polsce, jak również do przedstawicielstw organizacji międzynarodowych – Unii Europejskiej, Organizacji Narodów Zjednoczonych, Rady Europy lub ich agencji czy organów doradczych. W nasze działania angażowaliśmy również osoby aktywistyczne wielu organizacji społecznych i pozarządowych, osób, które doświadczyły naruszeń praw człowieka lub są na nie narażone, nauczycieli i nauczycielek oraz osób zaangażowanych w edukację praw człowieka, młodzieży szkolnej oraz szeroko rozumianego społeczeństwa obywatelskiego w kraju i zagranicą.

Nasze szeroko zakrojone działania obejmowały:

- monitorowanie oraz analizę prawa i praktyki w poszczególnych obszarach mających wpływ na realizację praw człowieka w Polsce, również w kontekście projektowanych zmian, oraz sporządzanie stosownych raportów;
- reagowanie i nagłaśnianie przypadków naruszeń praw osób indywidualnych, które ukazują systemowy problem gwarancji praw człowieka w Polsce;
- pracę rzeczniczą i medialną: publikowanie oświadczeń, stanowisk, komunikatów prasowych, opinii prawnych, udział w posiedzeniach komisji sejmowych i senackich oraz zespołów parlamentarnych, jeśli tylko zezwolono nam na taki udział;
- przygotowanie pogłębionych materiałów informacyjnych;
- mobilizację społeczeństwa w formie petycji oraz angażujących materiałów aktywistycznych (ulotki, broszury, grafiki wykorzystywane w mediach społecznościowych);
- edukację praw człowieka: przygotowanie materiałów edukacyjnych, szkolenia dla aktywistów i aktywistek oraz warsztaty dla młodzieży szkolnej przy udziale ekspertów i ekspertek.

Zakres tematyczny podejmowanych działań obejmował: równe traktowanie, prawa osób w kryzysie uchodźstwa, prawo do prywatności.

1. RÓWNE TRAKTOWANIE

W ramach działań skupionych wokół równego traktowania, które prowadziliśmy w ciągu 2022 roku, możemy wyróżnić dwa obszary:

1.1 Prawa seksualne i reprodukcyjne

Kontynuowaliśmy pracę związaną z ograniczeniem dostępu do aborcji w Polsce. Uruchomiliśmy petycję skierowaną do Ministra Zdrowia, którą podpisało ponad 11 000 osób. Petycja skupiała się na żądaniu zagwarantowania realnej możliwości korzystania ze świadczenia medycznego, jakim jest aborcja, a także zakończenia dyskryminujących praktyk wobec osób potrzebujących aborcji skutkujących narażaniem ich zdrowia i życia. Wskazywaliśmy również na konieczność wspierania personelu medycznego realizującego przysługujące tym osobom prawa. Prowadziliśmy współpracę w ramach międzynarodowej koalicji organizacji pozarządowych, skupionych na prawach seksualnych i reprodukcyjnych. Ponadto dalej nagłaśnialiśmy obecną sytuację w Polsce we współpracy z innymi sekcjami Amnesty International na świecie.

W kwietniu 2022 r. rozpoczęliśmy kampanię dotyczącą sprawy Justyny Wydrzyńskiej, której grożą 3 lata pozbawienia wolności za to, że w czasie pandemii wsparła kobietę doświadczającą przemocy domowej w zdobyciu tabletek abortyjnych. Justyna Wydrzyńska jest doułą (osoba wykształcona i doświadczona we wspieraniu osób w trakcie i po ciąży) oraz członkinią założycielką Aborcyjnego Dream Teamu i Aborcji bez Granic. Jako Amnesty International uznajemy Justynę za obrończynię praw człowieka. Do naszej kampanii w Polsce dołączyło 18 krajów z całego świata i ponad 150 tysięcy osób na świecie podpisało apel w obronie Justyny, w tym ponad 40 tysięcy w Polsce.

Justyna Wydrzyńska na schodach Sądu Rejonowego Praga-Południe tuż po jednej ze swoich rozpraw. ©Grzegorz Żukowski

1.2 Wolność od dyskryminacji

W styczniu 2022 r. zakończyła się sprawa Eli, Anny i Joanny przed Sądem Apelacyjnym w Płocku, który utrzymał wyrok uniewinniający pierwszej instancji. Aktywistki były oskarżone o obrazę uczuć religijnych

za ich protest przeciwko homofobii w postaci plakatów Matki Boskiej w tęczowej aureoli. Byliśmy obecni na każdej rozprawie w sądzie. Sprawa jest w toku – prokuratura wniosła o kasację wyroku.

W lipcu 2022 r. opublikowaliśmy raport: „[Byliśmy traktowani jak przestępcy, od atmosfery wrogości po nękanie osób broniących praw LGBTI](#)”. Raport dokumentuje wyniki badań prowadzonych przez naszego badacza między październikiem 2021 a majem 2022 roku na terenie całej Polski. Zawiera szczegółową analizę poszczególnych form i przypadków nękania osób działających na rzecz praw osób LGBTI w oparciu o wywiady z tymi osobami, ich przedstawicielami i przedstawicielkami prawnymi, organizacjami pozarządowymi oraz oddolnymi ruchami społecznymi na rzecz społeczności LGBTI w Polsce.

Raport dokumentuje i analizuje naruszenia ze strony władz i organów ścigania w latach 2017-2021 w kontekście wolności zgromadzeń oraz wolności słowa, a także indywidualne przypadki celowego nękania sądowego i zastraszania osób aktywistycznych prowadzących pokojowe działania na rzecz praw osób LGBTI.

Publikacja raportu była powiązana z kampanią „Historie tęczowej odwagi”, w którą zaangażowało się wiele osób ze świata kultury i sportu. Uruchomiono petycję przeciwko nękaniam osób aktywistycznych LGBTI, którą podpisało ponad 11 000 osób. Raport był przedstawiony na konferencjach w Polsce i Norwegii. Był szeroko komentowany przez media. W 2022 r. podejmowane były działania rzecznicze związane z rekomendacjami wynikającymi z raportu kierowane do przedstawicieli wybranych ambasad w Polsce.

©Piotr Lapinski/NurPhoto via Getty Images

2. PRAWA MIGRANTÓW I MIGRANTEK ORAZ UCHODźCÓW I UCHODźCZYŃ

W zakresie praw migrantów i migrantek oraz uchodźców i uchodźczyń działaliśmy w dwóch głównych obszarach – osób przekraczających w sposób nieuregulowany granicę polsko-białoruską oraz osób uciekających z terenów Ukrainy przed rosyjską agresją. Drugiemu z tematów został poświęcony całoroczny

projekt (maj 2022 – maj 2023), zatytułowany „Uchodźcy i uchodźczynie z Ukrainy w Polsce”, do którego zatrudniona została osoba na stanowisku specjalistki ds. badań.

2.1 Osoby na granicy polsko-białoruskiej

W lutym rozpoczęliśmy kampanię „[Pomaganie jest legalne](#)”, której głównym celem było zwrócenie uwagi na konsekwencje, z jakimi mierzą się osoby pomagające ludziom przebywającym na pograniczu polsko-białoruskim.

Przedstawiliśmy 4 osoby, które szczegółowo opowiedziały, na czym polega niesienie pomocy i jakie z tego tytułu dotyczą ich konsekwencje, zarówno prawne jak i „życiowe”. W ramach kampanii skierowaliśmy do rządu petycję z apelem o zaprzestanie prześladowania osób aktywistycznych niosących pomoc humanitarną na granicy polsko-białoruskiej. Pod petycją podpisało się 11 748 osób.

Ula Kozak - aktywistka działająca na granicy polsko-białoruskiej. Zdjęcie zrobione w ramach kampanii „Pomaganie jest legalne”. ©Karol Grygoruk, RATS Agency

W kwietniu opublikowaliśmy raport „[Polska: okrucieństwo zamiast współczucia na granicy z Białorusią](#)” dotyczący sytuacji na granicy polsko-białoruskiej oraz w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców w Polsce. Raport dokumentuje naruszenia ze strony władz polskich w postaci *pushbacków* (wywózek) oraz okrutnego, nieludzkiego i poniżającego traktowania osób przekraczających granicę polsko-białoruską od sierpnia 2021 roku. W raporcie opisaliśmy również arbitralne zatrzymania tych osób i nieludzkie warunki detencji. Raport dokumentuje też represje wobec osób niosących pomoc osobom przekraczającym granicę polsko-białoruską.

We wrześniu prowadziliśmy kampanię „[Ośrodki all Inclusive: detencja, przemoc, poniżenie](#)”, która informowała o sytuacji migrantów i uchodźców umieszczanych w strzeżonych ośrodkach dla cudzoziemców. W czasie kampanii przeprowadziliśmy akcję pisania kartek solidarnościowych do osób zamkniętych w tych ośrodkach. Skierowaliśmy również petycję do rządu o zaprzestanie arbitralnych zatrzymań oraz poprawę sytuacji osób przetrzymywanych w detencji, pod którą podpisało się ponad 4000 osób.

Zdjęcie z akcji informacyjnej pod Pałacem Kultury i Nauki w Warszawie, wrzesień 2022. ©Amnesty International

2.2 Uchodźcy i uchodźczynie z Ukrainy

- Prawo do równego traktowania

W marcu 2022 roku badacze Amnesty International przeprowadzili 10-dniową wizytę w Polsce, m.in. przyglądając się sytuacji na polsko-ukraińskiej granicy. Wizyta badaczy to jeden z elementów działań Amnesty International, które mają na celu dokumentowanie sytuacji praw człowieka na granicy polsko-ukraińskiej. Efektem była publikacja z wniosków z badań terenowych, zatytułowana „[Polska: władze mają obowiązek uchronić ludzi uciekających z Ukrainy przed dalszym cierpieniem](#)”, w której wskazano konieczność koordynacji działań pomocowych przez rząd oraz wzmocnienia ochrony uchodźczyń i uchodźców przed przemocą i handlem ludźmi. Zaapelowaliśmy do polskich władz, by zapewniła, że wszystkie osoby uciekające z Ukrainy będą traktowane z godnością i szacunkiem oraz że ich prawa będą przestrzegane.

W maju zdiagnozowaliśmy najpilniejsze obszary wymagające badań i obserwacji ze strony Amnesty International dotyczące imigracji z Ukrainy.

Od maja do września nasza badaczka prowadziła monitoring sytuacji romskich uchodźców i uchodźczyń z Ukrainy w Polsce. Efektem była publikacja „[Polska: „Przyjechaliśmy tu, nie chcieli nas wpuścić”. Romowie z Ukrainy traktowani jak niechciani uchodźcy](#)”. Wyniki badań wraz z rekomendacjami

koniecznych działań, by poprawić sytuację osób romskich z Ukrainy, przekazaliśmy do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, Mariusza Kamińskiego.

Prowadziliśmy również działania kampanijne na rzecz równego traktowania osób romskich z Ukrainy w Polsce, m.in. powstał wywiad wideo z romską uchodźczynią z Ukrainy. w ramach kampanii utworzyliśmy także petycję „[Stop dyskryminacji romskich uchodźców](#)”, pod którą zebraliśmy 2600 podpisów, i która została przekazana do ministra Mariusza Kamińskiego. Nawiązaliśmy również współpracę z romskimi organizacjami prawocławieczymi w Polsce, wymieniliśmy z nimi doświadczenia oraz wyniki monitoringu.

- Prawo do edukacji

Od września do grudnia prowadziliśmy monitoring sytuacji uczniów i uczennic z Ukrainy w Polsce, którego efektem była publikacja pt. „[Jesteśmy tutaj razem. Uczniowie i uczennice z Ukrainy w polskich szkołach](#)”. Rozpowszechnienie publikacji oraz wyników badań zostały zaplanowane na luty 2023 roku.

Poza wspomnianymi wyżej badaniami, stale obserwujemy i raportujemy m.in. o antyukraińskiej retoryce stosowanej przez niektórych polityków czy niepokojących zmianach prawnych, wpływających na sytuację osób uchodźczych z Ukrainy w Polsce. Wyniki wszystkich badań i monitoringów oraz inne materiały, które powstały w ramach projektu „Uchodźcy z Ukrainy w Polsce” publikowaliśmy na podstronie projektu na [naszej stronie](#) oraz w mediach społecznościowych. Strona projektu jest dostępna również w [języku ukraińskim](#).

Szkoła „Materynka” im. Dmytra Pawłyuczka w Warszawie, listopad 2022. ©Anna Mikulska

3. BEZPRAWNA INWIGILACJA (PEGASUS) I PRAWO DO PRYWATNOŚCI

W 2022 roku udokumentowaliśmy przypadki użycia programu Pegasus do bezprawnej inwigilacji. Laboratorium Amnesty International (Amnesty Tech) odnalazło ślady prób zainfekowania Pegasusem na telefonach Krzysztofa Brejzy w czasie, kiedy był on szefem kampanii wyborczej Koalicji Obywatelskiej w 2019 r., jego asystentki Magdaleny Łosko, a także prezydenta Inowrocławia Ryszarda Brejzy. Potwierdziliśmy również, że zainfekowane oprogramowaniem szpiegowskim zostały telefony Pawła Tamborskiego, wiceministra skarbu państwa w latach 2012-2014, Andrzeja Długosza, lobbysty i PR-owca, który współpracował z resortem skarbu państwa w tamtym okresie, a także Rafała Baniaka będącego drugim wiceministrem skarbu w latach 2011-2015.

Uruchomiliśmy petycję do premiera Polski, w której żądaliśmy natychmiastowego zaprzestania bezprawnej inwigilacji. Podkreśliliśmy w niej, że masowe stosowanie programów szpiegowskich to międzynarodowy kryzys praw człowieka. Petycja zebrała ponad 11 tysięcy podpisów.

Dyrektorka naszej sekcji, Anna Błaszczak-Banasiak brała udział w pracach komisji senackiej oraz komisji Parlamentu Europejskiego, gdzie przedstawiła nasze stanowisko w zakresie bezprawności wykorzystania oprogramowania szpiegowskiego.

4. POWSZECHNY PRZEGLĄD OKRESOWY W ONZ

W marcu 2022 roku w ramach Powszechnego Przeglądu Okresowego Rady Praw Człowieka ONZ przedłożyliśmy swoje uwagi co do stopnia realizacji przez Polskę zobowiązań w zakresie praw człowieka. Wskazaliśmy w nich na główne naruszenia praw człowieka w Polsce oraz przedstawiliśmy rekomendacje zmian. Odbyliśmy również szereg spotkań rzeczniczych z przedstawicielami państw zaangażowanych w Przegląd, w celu zwrócenia uwagi na potrzebę zgłoszenia adekwatnych rekomendacji dla Polski w tym cyklu Przeglądu.

NARUSZENIA PRAW CZŁOWIEKA NA ŚWIECIE

1. IRAN

16 września Mahsa Amini, Iranka kurdyjskiego pochodzenia, zmarła po tym jak została aresztowana i pobita przez irańską „policję moralności” za nieprzestrzeganie dyskryminujących przepisów o obowiązku zakrywania włosów. Jej śmierć wywołała lawinę demonstracji w całym Iranie, które były brutalnie tłumione przez władze. Badacze Amnesty International zebrali dowody na bezprawne użycie przez siły bezpieczeństwa śrutu i metalowych kulek, gazu łzawiącego, amatek wodnych, a także pobicia pałkami w celu rozpędzenia protestujących, o czym informowaliśmy również w Polsce. W trakcie protestów i towarzyszących im represji doszło do ponad setki udokumentowanych zabójstw, w tym także dzieci. Skierowaliśmy petycję do Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP z wezwaniem do podjęcia natychmiastowych działań na szczeblu międzynarodowym, by pociągnąć sprawców do odpowiedzialności. Pod petycją podpisało się 5884 osoby.

Irańskie siły bezpieczeństwa brutalnie tłumią protesty wywołane przez śmierć Mahsy Amini, wrzesień 2022. Zdjęcie prywatne.

2. KATAR

W listopadzie i grudniu prowadziliśmy kampanię „[Mundial Wyzysku](#)”, będącą zwieńczeniem trwających od 2012 roku badań dotyczących sytuacji pracowników-migrantów w Katarze. Badacze Amnesty International udokumentowali ogromną skalę nadużyć wobec pracowników zatrudnionych przy budowie infrastruktury na mistrzostwa świata w piłce nożnej, które odbyły się w Katarze w 2022 roku. Wezwaliśmy instytucję FIFA do współpracy z rządem Kataru w celu stworzenia kompleksowego programu do naprawy krzywd i wypłaty rekompensat pracownikom-migrantom lub ich rodzinom. Petycję do FIFA w tej sprawie podpisało ponad 7000 osób.

©Mohamed Farag - FIFA/FIFA via Getty Images

3. ROSJA

W 2022 roku informowaliśmy o protestach i związanych z nimi aresztowaniach i prześladowaniach osób sprzeciwiających się rosyjskiej inwazji na Ukrainę. Bez pardonowe rozprawianie się z protestami przedstawiliśmy również w raporcie „[Rosja: i tak będziesz aresztowany. Reperkusje wobec obserwatorów i pracowników mediów relacjonujących protesty](#)”. Materiał dokumentuje dziesiątki przypadków bezprawnego uniemożliwiania pracy dziennikarzy i obserwatorów w trakcie protestów, w tym arbitralne zatrzymanie, użycie siły, pozbawianie wolności i wysokie grzywny. Kontynuowaliśmy również działania na rzecz więźnia sumienia Aleksieja Navalnego.

Protest przed Ambasadą Federacji Rosyjskiej w Warszawie. ©Amnesty International

4. AFGANISTAN

W rocznicę przejęcia władzy przez talibów w Afganistanie przedstawiliśmy wstrząsający raport o dramatycznej sytuacji kobiet i dziewcząt w tym kraju. Raport „[Afganistan: rok bez praw kobiet pod rządami talibów](#)” przedstawia gwałtowny regres dla praw afgańskich kobiet. Zatrzymywane i aresztowane, bite i poniżane, z dnia na dzień pozbawione pracy i edukacji, zmuszane do przymusowych małżeństw jeszcze jako dzieci. W raporcie zidentyfikowaliśmy możliwe formy nacisku na rząd Afganistanu.

©Kiana Hayeri / Amnesty International

5. IZRAEL/ PALESTYNA

W lutym 2022 roku opublikowaliśmy obszerny raport „Izraelski apartheid wobec Palestyńczyków: okrutny system dominacji i zbrodnia przeciwko ludzkości” ([Israel's apartheid against Palestinians: Cruel system of domination and crime against humanity](#)), który szczegółowo opisuje, w jaki sposób Izrael stosuje system ucisku i dominacji wobec narodu palestyńskiego. Dotyczy to Palestyńczyków mieszkających w Izraelu i na Okupowanych Terytoriach Palestyńskich (OTP), jak również wysiedlonych uchodźców w innych krajach. System ten jest utrzymywany przy pomocy naruszeń, które Amnesty International uznała za apartheid spełniający przesłanki zbrodni przeciwko ludzkości zdefiniowanej w Międzynarodowej konwencji ONZ o zwalczaniu i karaniu zbrodni apartheidu oraz Statucie Rzymskim Międzynarodowego Trybunału Karnego. Ustalenia Amnesty International opierają się na rosnącym zbiorze materiałów palestyńskich, izraelskich i międzynarodowych organizacji pozarządowych, które coraz częściej do opisu sytuacji w Izraelu i/lub OTP stosują ramy apartheidu.

© AHMAD GHARABLI/AFP via Getty Images

PRAWO DO PROTESTU

W 2022 roku rozpoczęliśmy przygotowania do globalnej 4-letniej kampanii Amnesty International o prawie do protestu, czyli pokojowego wyrażania sprzeciwu. Jest to odpowiedź na bezprecedensowe ataki państw na całym świecie na to fundamentalne prawo człowieka. Nowa kampania ma na celu przeciwstawić się tej niepokojącej tendencji. Zaplanowaliśmy powrót do projektu obserwacji zgromadzeń, przeprowadzenie badań i opublikowanie raportu ukazującego standardy prawne oraz praktyki władz w zakresie prawa do protestu w Europie.

AMNESTY ALERT

„Amnesty ALERT” to zainicjowany w 2020 roku projekt, którego celem jest zaangażowanie grupy osób, które błyskawicznie reagują na naruszenia praw indywidualnych na całym świecie w ramach tzw. **Pilnych Akcji**. To inicjatywy, które uruchamiamy, gdy osobie indywidualnej grozi niebezpieczeństwo i które dotyczą szeregu naruszeń praw człowieka – obywatelskich, politycznych, społecznych.

W ramach tego ALERTU przygotowaliśmy w 2022 roku 5 Pilnych Akcji. Dotyczyły one spraw z Białorusi (pozbawienie wolności za działalność aktywistyczną), Polski (karanie za pomoc w aborcji), Jemenu (represjonowanie dziennikarza), Rosji (pozbawienie wolności artystki za sprzeciwianie się agresji na Ukrainę) oraz Chin (represje za upamiętnienie masakry na placu Tiannanmen).

Prowadziliśmy również na bieżąco monitoring sytuacji osób objętych Pilnymi Akcjami. w ramach inicjatywy „ALERT za kulisami” dla członków grupy przygotowaliśmy 2 spotkania z obrońcami praw człowieka, między innymi z aktywistką z Centrum Praw Człowieka „Wiasna”. Dzięki nim członkowie grupy mogli poszerzyć swoją wiedzę na temat międzynarodowej ochrony praw człowieka.

Działania w ramach projektu „Amnesty ALERT” są kontynuowane i rozwijane w 2023 roku.

MARATON PISANIA LISTÓW

Od wielu lat Maraton Pisania Listów jest jedną z najbardziej rozpoznawalnych akcji Amnesty International dla więźniów sumienia. co roku w okolicach Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka setki tysięcy ludzi na całym świecie jednoczy siły, żeby upomnieć się o konkretne osoby, których prawa są łamane i odmienić ich los. Piszemy listy do decydentów, którzy mają realny wpływ na los naszych bohaterów i bohaterek, organizujemy akcje wsparcia oraz wysyłamy wyrazy solidarności dla nich samych i ich bliskich.

Maraton Pisania Listów 2022 pobił rekord zaangażowania – na całym świecie podjęto 5 320 261 akcji, z czego niemal 241 tysięcy to listy, wiadomości solidarnościowe, petycje i inne akcje podjęte w Polsce! W Maraton Pisania Listów włączyły się biblioteki, koła studenckie, kancelarie prawne i osoby indywidualne. Jak w poprzednich latach, to szkoły były główną siłą napędową akcji. Działania na rzecz bohaterów i bohaterek Maratonu Pisania Listów zorganizowano w ponad 520 miejscach w całej Polsce!

Maraton Pisania Listów w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Zgorzelcu. ©MBP Zgorzelec

W roku 2022 motywem przewodnim łączącym historie wszystkich bohaterów i bohaterek było prawo do pokojowego protestu. Demonstracje i protest to niezwykle istotne narzędzie zmiany społecznej, tymczasem na całym świecie władze brutalnie tłumią i bezprawnie zakazują zgromadzeń, ograniczają wolność słowa, chcą uniemożliwić lub wyciszyć krytykę, zastraszyć i zniechęcić do działań. Każda z osób, w sprawach których pisaliśmy w tym roku listy, dotknęła niesprawiedliwość, bo ośmielili się stanąć w słusznej sprawie i wyrazić swój sprzeciw.

W roku 2022 stanęliśmy w obronie praw Aleksandry Skoczylenko z Rosji, uwięzionej za sprzeciw wobec rosyjskiej inwazji na Ukrainę, Chow Hong-tung, młodej prawniczki z Hongkongu pozbawionej wolności za organizowanie czuwania upamiętniającego ofiary stłumienia demonstracji na placu Tiananmen, Nassera Zefzafiego, obrońcy praw człowieka z Maroko, torturowanego i skazanego na 20 lat więzienia za pokojowy udział w protestach, Vahida Afkariego z Iranu, który razem z braćmi został niesprawiedliwie uwięziony w 2018 roku za pokojowy udział w protestach, od tego czasu przetrzymywanego w izolacji i torturowanego, Shanewaza Chowdhury'ego, obrońcy środowiska z Bangladeszu, któremu grozi 10 lat więzienia za wpis na Facebooku, Luisa Manuela Otero Alcántary, artysty z Kuby uwięzionego za obronę wolności słowa, 80-letniej Zineb Redouane z Francji, która zginęła przez niedopuszczalne, bezprawne użycie broni podczas zgromadzenia, Yren i Mariany, dwóch transpłciowych kobiet z Paragwaju upominających się o równe prawa, Joana Mamomby, Netsai Marovy i Cecilli Chimbiri z Zimbabwe, które zostały uprowadzone po prowadzeniu antyrządowego protestu, były bite, poniżane i napastowane seksualnie, a następnie fałszywie oskarżone, Dorgelesse Nguessan, samotnej matki z Kamerunu, aresztowanej podczas swojej pierwszej w życiu pokojowej demonstracji.

Więcej informacji o bohaterach i bohaterkach Maratonu Pisania Listów 2022 można znaleźć na [stronie Maratonu](#).

W 2022 roku **wydarzenie centralne Maratonu Pisania Listów** odbyło się w Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka, 10 grudnia, w przestrzeniach Teatru Dramatycznego w samym centrum Warszawy, w Pałacu Kultury i Nauki. Wydarzenie centralne połączone było z Młodzieżowym Kongresem Praw Człowieka kończącym dwuletni projekt edukacyjny „Twój głos ma MOC! Młodzi ludzie bronią praw człowieka”.

W czasie wydarzenia można było napisać list w obronie bohaterów i bohaterek, ale także wziąć udział w akcji wspólnego przygotowania muralu oraz posłuchać debaty o prawie do pokojowego wyrażania sprzeciwu. w panelu dyskusyjnym udział wzięli aktywista Bart Staszewski, nauczycielka Monika Komisarczyk oraz dyrektorka Amnesty International Polska Anna Błaszczak-Banasiak. Spotkanie poprowadził Dariusz Grzemny. [Nagranie debaty o prawie do pokojowego wyrażania sprzeciwu >>>](#)

W czasie wydarzenia na pl. Defilad rozwinęliśmy wspólnie ogromną flagę z napisem „FREEDOM” [„Wolność”], a na fasadzie Pałacu Kultury i Nauki rozbłysła iluminacja zwracająca uwagę na prawa człowieka.

©Grzegorz Żukowski

AKTYWIZM I EDUKACJA NA RZECZ PRAW CZŁOWIEKA

1. TWÓJ GŁOS MA MOC – MŁODZI LUDZIE BRONIĄ PRAW CZŁOWIEKA!

Zakończyliśmy realizację dwuletniego projektu „[Twój głos ma MOC – Młodzi ludzie bronią praw człowieka!](#)”, realizowanego z dotacji programu Aktywni Obywatele – Fundusz Krajowy finansowanego przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię w ramach Funduszy EOG.

Projekt rozpoczął się w styczniu 2021 roku i był odpowiedzią na kurczącą się przestrzeń dla praw człowieka w Polsce. Zakładał, że tylko zintegrowane podejście: kształtowanie świadomości społecznej, budowanie umiejętności prowadzenia skutecznych kampanii i prowadzenia dialogu z decydentami może doprowadzić do osiągnięcia zmiany w obszarze praw człowieka.

Celami projektu było:

- wyposażenie nauczycieli i nauczycielek w wiedzę, strategie i narzędzia umożliwiające edukację na temat wyzwań dla praw człowieka i mobilizowanie młodzieży do aktywizmu;
- szerzenie wśród młodzieży oraz osób aktywistycznych wiedzy, budowanie umiejętności i postaw promujących prawa człowieka i reagowanie na ich łamanie;
- rozwój kompetencji lokalnych liderów i liderki w zakresie monitorowania wybranych obszarów praw człowieka i prowadzenia działań rzecznich w tym zakresie;
- budowanie kultury współpracy w rozwiązywaniu problemów naruszeń praw człowieka w środowisku lokalnym.

W ramach projektu przeprowadziliśmy w minionym roku szereg działań:

- Dwa dwudniowe szkolenia dla 21 nauczycieli i nauczycielek, edukatorów i edukatorek, podczas których osoby kontynuowały zdobywanie wiedzy, strategii i narzędzi umożliwiających edukację na temat wyzwań dla praw człowieka w Polsce i mobilizowania młodzieży do aktywizmu;
- 46 warsztatów dla 769 młodych osób o przestrzeganiu praw człowieka w Polsce przeprowadzonych przez przeszkolonych nauczycieli i nauczycielki, edukatorów i edukatorki na podstawie materiałów merytorycznych i scenariuszy zajęć dla młodzieży poświęconych sytuacji w Polsce, z których powstanie materiał edukacyjny (łącznie w ciągu dwóch lat projektu zostało przeprowadzonych 88 warsztatów dla 1437 młodych osób);
- Sześć webinarium;
- Dwie grupowe interwencje wsparciowe dla nauczycieli i nauczycielek oraz edukatorów i edukatorek;
- 5 cykli warsztatów z projektowania własnej kampanii metodą design thinking dla 52 młodych osób, które zrealizowały 4 kampanie prawocławowe;
- 7 akcji zrealizowanych przez grupy z różnych szkół w Polsce w tematyce wolności słowa i wyrażania siebie;
- 9 podjętych przez lokalnych liderów i liderki inicjatyw strażniczo-rzecznich w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji i działań równościowych;
- Wizyta studyjna do Norwegii dla 10 nauczycieli i nauczycielek i osób edukujących, podczas której odbyły się spotkania z organizacjami działającymi w dziedzinie edukacji praw człowieka i edukacji antydyskryminacyjnej;
- Kurs mailowy z podstaw rzecznictwa mający 40 odbiorców i odbiorczyń;

- Opracowanie i wydanie publikacji edukacyjnej „Twój głos ma MOC! Młodzi ludzie bronią praw człowieka”;
 - Wydanie broszury „Doświadczenie i dobre praktyki w zakresie rzecznictwa lokalnego”;
 - Młodzieżowy Kongres Praw Człowieka kończący projekt, w którym uczestniczyło 78 osób.
- Podczas Kongresu odbyły się:
- prezentacja osiągnięć projektu „Twój głos ma MOC!”;
 - prezentacje kampanii młodzieżowych oraz działań rzeczniczych,
 - panel dyskusyjny dotyczący prawa do wolności słowa, edukacji praw człowieka oraz pokojowego wyrażania sprzeciwu,
 - dwie wspólne akcje: rozkładanie gigantycznej flagi „Freedom” manifestującej naszą wolność słowa oraz akcja artystyczna polegająca na robieniu wlep z prawoczościowym przesłaniem z artystką MissDorys, które zostały zamieszczone na specjalnej instalacji.

*Panel dyskusyjny dotyczący prawa do wolności słowa, edukacji praw człowieka oraz pokojowego wyrażania sprzeciwu.
©Grzegorz Żukowski*

2. „STAND BY ME” – RAZEM PRZECIW PRZEMOCY ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ

W 2022 roku rozpoczęliśmy realizację projektów edukacyjnych „StandByMe 1.0” oraz „Stand by me 2.0” finansowanych przez Komisję Europejską. Inicjatywy są realizowane w czterech krajach – w Polsce, Węgrzech, Włoszech i Słowenii i skupiają się na przeciwdziałaniu przemocy ze względu na płeć, ze szczególnym uwzględnieniem cyberprzemocy, stereotypów płci i modeli toksycznej męskości.

Prace nad projektem rozpoczęliśmy od opracowania 4 ścieżek - platformy internetowej, warsztatów dla młodych osób i nauczycieli i nauczycielek oraz kursów e-learningowych na Akademii Praw Człowieka

Amnesty, akcji młodzieżowych oraz promocji i komunikacji projektu. w ramach tych ścieżek Fundacja Bruno Kesslera stworzyła prototyp platformy internetowej umożliwiającej identyfikowanie i reagowanie na przejawy cyberprzemocy. Uniwersytet w Trydencie opracował raport i zrealizował badania dotyczące przemocy ze względu na płeć. Oba działania powstały przy ścisłej współpracy ze wszystkimi sekcjami Amnesty, biorącymi udział w projekcie.

W 2022 roku rozpoczęliśmy również prace nad materiałami edukacyjnymi – scenariuszami zajęć oraz podręcznikiem dla nauczycieli i nauczycielek. Powstały szkice materiałów, które będą wykorzystywane podczas warsztatów w szkołach i szkoleń z nauczycielami i nauczycielkami. Opracowaliśmy dwa kursy e-learningowe o przemocy ze względu na płeć oraz cyberprzemocy wobec kobiet i dziewczyn. Ruszyły również prace nad ścieżką akcyjną, opracowaliśmy pomysły na działania aktywistyczne. Dodatkowo stworzona została strategia komunikacyjna projektu, opracowane materiały graficzne oraz [strona internetowa](#).

3. PROMOWANIE PRZESTRZENI OBYWATELSKIEJ POPRZEC PRACĘ Z MŁODZIEŻĄ I EDUKACJĘ W ZAKRESIE PRAW CZŁOWIEKA

W roku 2022 kontynuowaliśmy realizację projektu finansowanego z funduszy Erasmus + w partnerstwie z Amnesty International Mołdawia, Węgry, Włochy i międzynarodowym stowarzyszeniem Human Education Youth Network.

Celem projektu, odpowiadającego na problem kurczenia się przestrzeni dla społeczeństwa obywatelskiego było wzmacnianie partycypacji społecznej młodych osób poprzez edukację praw człowieka. w ramach projektu sześcioro aktywistek i aktywistów Amnesty Polska wzięło udział w międzynarodowych warsztatach w Brukseli (czerwiec 2022) i Tbilisi (listopad 2022) razem z osobami aktywistycznymi z Armenii, Belgii, Białorusi, Gruzji, Mołdawii, Rosji Ukrainy, Włoch. na warsztatach osoby pogłębiały swoją wiedzę dotyczącą zjawiska kurczenia się przestrzeni dla społeczeństwa obywatelskiego i stojących za nim wyzwań dla praw człowieka w poszczególnych krajach.

W rezultacie aktywistki i aktywiści z Polski opracowali własną kampanię promującą różnorodność i wolność wyrażania siebie w Poznaniu – mieście zamieszkania czworga z nich. Kampania zainspirowała Szkolną Grupę Praw Człowieka z International School of Poznań do realizacji kolejnej młodzieżowej kampanii na temat wolności słowa. Razem z osobami z pozostałych krajów aktywiści i aktywistki z Polski testowały również ćwiczenia wchodzące w skład powstającej publikacji edukacyjnej oraz rozwijały umiejętność prowadzenia edukacji praw człowieka

4. SIEĆ EDUKACJI PRAW CZŁOWIEKA

W 2022 roku wdrażaliśmy działania mające na celu polepszenie naszej oferty przeznaczonej dla osób działających w **Sieci edukacji praw człowieka** – nauczycieli i nauczycielek oraz osób działających w ramach edukacji pozaformalnej. Kierunki tych działań były wynikiem diagnozy przeprowadzonej w 2021 roku, która badała potrzeby i oczekiwania osób edukujących o prawach człowieka.

Zgodnie z wynikami diagnozy grupa osób mająca już doświadczenie edukatorskie i dłużej z nami współpracująca potrzebuje bardziej rozbudowanej oferty zaangażowania i rozwoju z naszej strony.

Natomiast nowe osoby mają oczekiwanie osiągnięcia lepszej orientacji w sposobie działania Sieci oraz edukacji praw człowieka. Nasza oferta otrzymania certyfikatu osoby edukującej wymaga uproszczenia.

W maju 2022 roku odbyło się stacjonarne szkolenie edukatorskie z podziałem na dwie grupy: nowe osoby oraz osoby działające już w naszej Sieci, dla których przygotowaliśmy szkolenie na temat pracy w międzykulturowej grupie. Na koniec odbyła się wspólna dla wszystkich sesja typu skillshare, gdzie osoby doświadczone przekazywały konkretne umiejętności, np. wykorzystanie pracy z metaforą używając kart Dixit. W szkoleniu uczestniczyło 19 osób.

W listopadzie 2022 roku odbyło się spotkanie sieciujące online, na którym konsultowaliśmy z osobami edukującymi treść planowanego kursu online na platformie Akademia Praw Człowieka Amnesty International. Będzie to kurs na temat edukacji praw człowieka przeznaczony dla wszystkich osób dotychczasowych do naszej Sieci oraz wszystkich zainteresowanych. Na spotkaniu poruszyliśmy także kwestie Startera, czyli krótkiego przewodnika dla nowych osób edukujących w Amnesty International oraz uproszczonego systemu certyfikacji.

W 2022 roku 174 osoby wzięły udział w warsztatach edukacyjnych prowadzonych przez członków i członkinie Sieci edukacji praw człowieka.

Na naszej stronie ukazała się wersja online podręcznika opisującego metodę „[Dialog o prawach człowieka](#)” opracowaną przez holenderską sekcję Amnesty International. Metoda ta służy pogłębianiu rozumienia wpływu praw człowieka na codzienne życie oraz promowaniu dialogu ponad podziałami występującymi w spolaryzowanym społeczeństwie. W publikacji znajdują się scenariusze przykładowych dialogów oraz materiały dodatkowe wspierające dialog.

W 2022 roku powstały **3 nowe Szkolne Grupy Praw Człowieka** (SGPC). W marcu 2022 roku odbyło się spotkanie online dla młodzieży z wszystkich Grup, gdzie rozmawialiśmy o konfliktach zbrojnych, o tym, co dzieje się w Ukrainie, a także o dezinformacji. Grupy otrzymały dwa kalendaria edukacyjne na każdy semestr, które zawierały informacje o aktualnych kampaniach i projektach edukacyjnych Amnesty oraz przedstawiały propozycje podjęcia działań w międzynarodowe dni związane z prawami człowieka. Jedno z kalendarzów zostało przetłumaczone także na język angielski w związku z powstawaniem Szkolnych Grup Praw Człowieka także w szkołach anglojęzycznych w Polsce.

Wysłaliśmy również 2 inspiratory aktywistyczne z propozycją kilku akcji w konkretnym temacie prawoczułowym. W jednym z nich zaproponowaliśmy konkurs na akcję na rzecz wolności słowa. We wrześniu 2022 roku odbyło się związane z tym spotkanie online dla młodzieży, na którym analizowaliśmy prawo do wolności słowa oraz możliwości korzystania z niego. Podczas spotkania powstała notatka wizualna, która była inspiracją do podjęcia akcji artystycznej we wspomnianym konkursie, w którym wzięło udział 7 Grup.

5. PLATFORMA AKADEMIA PRAW CZŁOWIEKA AMNESTY I INNE TREŚCI E-LEARNINGOWE

W 2022 roku kontynuowaliśmy rozwój edukacyjnych treści e-learningowych. W 54 kursach online na platformie Akademia Praw Człowieka Amnesty International wzięły udział 673 osoby. Największą popularnością cieszył się kurs „Wprowadzenie do praw człowieka” – 135 zapisów. W maju opublikowaliśmy

również nowy kurs dostępny w języku polskim – *Porozmawiajmy o wolności słowa*. Poza rozwijaniem platformy tworzyliśmy też treści nanolearningowe w naszych mediach społecznościowych (głównie na Instagramie). w styczniu opublikowaliśmy krótki kurs o prawie do prywatności i inwigilacji za pomocą oprogramowania Pegasus, w lutym o kryminalizacji pomocy udzielanej uchodźcom i uchodźczyniom na granicy polsko-białoruskiej, a w czerwcu o prawie do aborcji.

6. GRUPY LOKALNE I ZESPOŁY TEMATYCZNE

Pandemia wyraźnie wpłynęła na aktywności Grup Lokalnych i Zespołu Tematycznego. Zmniejszyła się znacząco liczebność grup lokalnych (w skrajnym przypadku liczba osób członkowskich spadła z około 30 do 5 osób). we wrześniu i październiku wiele osób koordynatorskich sygnalizowało wyczerpanie, kryzys osobisty i aktywistyczny. w 2022 roku aktywnych było 6 grup lokalnych (Głogów, Kraków, Poznań, Toruń, Szczecin, Trójmiasto) i 1 zespół tematyczny (Queer Amnesty). w przypadku pozostałych grup (Pszczyna, Warszawa, Łódź) – osoby koordynatorskie lub aktywistyczne ze względu na swoje sytuacje osobiste, pozostawały w sporadycznym kontakcie z koordynatorką aktywizmu. Grupa Lokalna Katowice została rozwiązana ze względu na brak aktywności i kontaktu z jej osobami członkowskimi.

W 2022 roku Grupy Lokalne i Zespół Tematyczny wzięły udział ogółem w 57 akcjach i wydarzeniach w 9 miejscowościach. Były to między innymi:

- demonstracje solidarnościowe z Ukrainą;
- wielokrotne akcje solidarnościowe z Justyną Wydrzyńską, oskarżoną w procesie o pomaganie w aborcji;
- demonstracja w rocznicę wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie ustawy antyaborcyjnej;
- akcje w sprawie sytuacji osób uchodźczych na granicy białorusko-polskiej;
- Marsze Równości (LGBTIQ+);
- European Youth Meeting;
- Akcja Letnia podczas festiwalu Pol&Rock;
- akcje solidarności z Iranami i osobami protestującymi w Iranie;
- protest w sprawie Marfy Rabkowej i innych więźniów i więźniarek sumienia w Białorusi;
- Maraton Pisania Listów w grudniu.

Szczególnie warto wyróżnić **European Youth Meeting**, który odbył się w dniach 1-5 sierpnia 2022. w międzynarodowym spotkaniu osób aktywistycznych z Europy uczestniczyło 36 osób z 12 krajów. Tematami spotkania były prawa osób uchodźczych na zewnętrznych granicach Unii Europejskiej, sytuacja osób LGBT w Polsce i zrównoważony aktywizm. Spotkanie wieńczyła akcja pod Przedstawicielstwem Komisji Europejskiej w Polsce, podczas której wezwaliśmy Komisję do przestrzegania praw osób uchodźczych na graniach UE i ratowania ich życia.

European Youth Meeting, sierpień 2022, Klembowo. © Amnesty International

Konsolidującą i wzmacniającą rolę odegrała też widowiskowa akcja w obronie Marfy Rabkowej i innych więźniarek i więźniów sumienia w Białorusi.

Akcja przed Ambasadą Białorusi w Warszawie. ©Grzegorz Żukowski

W grudniu na potrzeby osób aktywistycznych zakupiono aktywistyczne akcesoria (m.in. koszulki, czapki, piny, podręczne torby i bidony z logotypem Amnesty).

WŁĄCZANIE I RÓŻNORODNOŚĆ

Projekt „Włączanie i różnorodność” to początek naszych wieloletnich działań, mających na celu rozwijaniu wiedzy, umiejętności, postaw oraz konkretnych narzędzi służących budowaniu włączającego i różnorodnego ruchu – zarówno w kontekście miejsca pracy, jakim jest Stowarzyszenie, jak i społeczności aktywistów i aktywistek oraz innych osób wspierających. Działania te mają służyć budowaniu bardziej strategicznego i systemowego podejścia oraz opracowania polityki „Diversity and Inclusion” Stowarzyszenia.

Działania, które zrealizowaliśmy w 2022 roku:

- Zmapowaliśmy wszystkie działania w obszarze D&I podejmowanych przez Stowarzyszenie.
- Przeprowadziliśmy szkolenie uwrażliwiające dla pracowników i pracowniczek i kadry zarządzającej w obszarze antydyskryminacji i włączającego języka.
- Przeprowadziliśmy szkolenie dla pracowników i pracowniczek w obszarze komunikacji, prostego języka oraz organizacji wydarzeń dla osób z różnorodnymi potrzebami.
- Przeprowadziliśmy audyt mediów społecznościowych Stowarzyszenia pod kątem dostępności treści dla osób z niepełnosprawnościami i innymi potrzebami oraz rozpoczęliśmy wdrażanie rekomendacji w tym zakresie.

PRAWA CZŁOWIEKA W FILMIE

Nagroda Amnesty International za najlepszy film o prawach człowieka na festiwalu Millennium Docs Against Gravity

Filmy w konkursie Amnesty International na 19 festiwalu Millenium Docs Against Gravity obejmowały obrazy, które pokazują mechanizmy psychologiczne, społeczne i polityczne, jakie wpływają na nasze życie, odbijają się na naszej wolności i prawach, filmy o doświadczeniach opresji, skutkach wojny i przemocy, o manipulacji czy nadużywaniu władzy, ale też o sile charakteru, ludzkiej solidarności, aktywizmie i nadziei. w konkursie wzięło udział 11 tytułów.

Nagrodę za najlepszy film dokumentalny o prawach człowieka na festiwalu otrzymał „Nie odbierzecie nam wspomnień” w reż. Ramiego Faraha i Signe Byrge Sørensen.

Jury konkursowe w składzie **Jakub Majmurek** – publicysta, krytyk filmowy, **Jacek Petrycki** – operator filmowy, reżyser i scenarzysta, oraz **Anna Błaszczak-Banasiak**, dyrektorka Amnesty International Polska, nagrodiło „Nie odbierzecie nam wspomnień” za „wielowarstwową, unikalną w formie i poruszającą opowieść o pamięci”.

W uzasadnieniu jury czytamy: „Film odchodzi od czysto obserwacyjnego dokumentu i poprzez ciekawą formę umiejętnie pokazuje proces pamiętania, zapominania – i pragnienia niepamiętania. Kontrastuje ze sobą pamięć indywidualną i pamięć archiwów, składa obrazy zachowane na taśmach i reakcje bohaterów. To historia straconego pokolenia młodych Syryjczyków, którzy pełni nadziei na aksamitną rewolucję, w końcu

w desperacji chwytają za broń oraz pytanie o przyczyny braku interwencji i pomocy, o międzynarodowy system ochrony praw człowieka i jego efektywność. To unikalny, wielowarstwowy, wzruszający obraz doświadczenia ludzkiego i uniwersalna opowieść o nas”.

W ramach festiwalu zorganizowaliśmy także debatę: „Palestyńczycy a Izrael. Relacje władzy i ich wpływ na codzienne życie mieszkańców zwaśnionych stron” po filmie „Kierowcy Diabła” (reż. Mohammed Abugeth) w którym poznajemy historię Hamoudy i jego kuzyna, palestyńskich Beduinów mieszkających na Zachodnim Brzegu. Film dokumentuje trudy życia pod okupacją i walkę o przeżycie w świecie, który z dnia na dzień staje się coraz bardziej niebezpieczny.

Jak wygląda życie Palestyńczyków w państwie Izrael i na terenach przez nie kontrolowanych, jak relacje władzy determinują codzienne życie mieszkańców zwaśnionych stron, jak żyć w świecie zdominowanym przez strach i nieufność – o trudnej rzeczywistości regionu targanego długoletnim konfliktem i o głośnym raporcie Amnesty International dot. polityki Izraela wobec Palestyńczyków, która określona została przez organizację jako apartheid rozmawiali Anna Błaszczak-Banasiak – dyrektorka Amnesty International Polska, Michał Wojnarowicz – analityk ds. Izraela PISM, Jarosław Kociszewski – dziennikarz, wieloletni korespondent z Bliskiego Wschodu oraz dr Agnieszka Bryc – ekspertka ds. polityki Izraela oraz Rosji.

[Nagranie z transmisji debaty>>>](#)

[Więcej o nagrodzie filmowej Amnesty >>>](#)

NAGRODA PIÓRO NADZIEI ZA PRACĘ MEDIALNĄ NA RZECZ PRAW CZŁOWIEKA

Pióro Nadziei to nagroda, którą przyznajemy co roku za działalność medialną, która przyczyniła się do pozytywnej zmiany na rzecz praw człowieka. To wyróżnienie dla tych, którzy swoją pracą medialną sprawiają, że prawa człowieka rezonują w przestrzeni publicznej.

W gronie nominowanych za pracę medialną na rzecz praw człowieka w roku 2021 znaleźli się:

- Anna Goc – dziennikarka „Tygodnika Powszechnego”
- Piotr Jacoń – dziennikarz TVN24
- Szymon Opryszek – niezależny reporter, twórca cyklu „Moja zbrodnia to mój paszport” (OKO.press)
- Patryk Strzałkowski – dziennikarz gazeta.pl, zielona.gazeta.pl
- Karol Wilczyński – dziennikarz, edukator, społecznik, współtwórca Salamlab

Jury obradowało w składzie: **Anna Błaszczak-Banasiak** – dyrektorka Amnesty International Polska, **Mikołaj Pietrzak** – adwokat, reprezentant Rady Programowej Amnesty International Polska, **Jagoda Grondecka** – dziennikarka, laureatka nagrody Pióra Nadziei 2020 oraz **Paweł Reszka** – dziennikarz, laureat nagrody Pióra Nadziei 2013.

Nagrodę Pióro Nadziei 2021 otrzymał **Szymon Opryszek** za cykl „Moja zbrodnia to mój paszport”. Jury, uzasadniając przyznanie głównej nagrody, zwróciło uwagę na walor ludzki oraz walor poznawczy pracy dziennikarza. Jury zdecydowało także o przyznaniu wyróżnienia **Annie Goc**.

[Więcej o nagrodzie Pióra Nadziei>>>](#)

[Nagranie transmisji debaty „Dziennikarstwo w dobie pokoju i niepokoju”>>>](#)

Gala wręczenia nagrody Pióro Nadziei 2022. ©Grzegorz Żukowski

CZŁONKOWSTWO AMNESTY INTERNATIONAL W POLSCE

W roku 2022 kierowaliśmy do członkostwa różnorodną ofertę zaangażowania, głównie w formie online.

Liczba Członkiń i Członków Stowarzyszenia na koniec roku 2022 wynosiła 13 586 osób.

W okresie sprawozdawczym 223 315 osób swoimi działaniami wsparło organizację.

W ciągu roku zebrano łącznie 414 465 podpisów pod wszystkimi petycjami.

Petycje z największą liczbą podpisów:

„Żądamy natychmiastowego zakończenia ataków na ludność cywilną Ukrainy” – 64 345 podpisów;

„Stań w obronie Justyny wspierającej osoby potrzebującej aborcji” – 41 719 podpisów;

„Apel w obronie polskiej szkoły” – 35 176 podpisy.

